

ваме по него. Остави го да мре! Той все ще мре веднажъ!“ Работата стигнала до тамъ, щото пазачитѣ на Селимински си позволявали да го изтезаватъ и да го водятъ, по поржка на попечителитѣ, при нѣкакъвъ ходжа, да му чете за оздравяване! Селимински, който „хранѣлъ омраза къмъ чалмитѣ и отвращение къмъ всичко фанатично“, като видѣлъ какъ ходжата му окача муска (за да прогони дявола отъ него), се развикалъ колкото му гласъ държи, и то най-разумно: „Какво искате да правите съ мене! . . . Какъ, вие искате на сила да ме уморите! Азъ не съмъ лудъ, но вие искате наистина да ме подлудите и убиете!“ И, пламналъ отъ гнѣвъ и възмущение, той почналъ да се дърпа отъ истинскитѣ дяволи, мжчителитѣ си. Следъ всичко това, „филантропията“ на попечителитѣ се изразила въ изпращане на бедния докторъ въ лудницата на мѣнастиря Далкауци (Dalsauçi) — при калугеритѣ, които той не могѣлъ да търпи и гледа и които трѣбвало да му четатъ, за да се очисти отъ злината. Тукъ той предалъ наскоро Богу духъ — „всрѣдъ най-страшни мжки, каквито можемъ си въобрази“.

Колко достовѣрна истина се крие въ този фрагментаренъ разказъ, трудно е да се установи днесъ, при пълното мълчане на ония, които сж могли да знаятъ автентичната история на последнитѣ дни отъ живота на Селимински. Това, което ни изненадва въ тази твърде темпераментно написана книга на А. Савича, то е свидетелството за характеръ и поведение на попечителитѣ длъжници. Трудно се мири съ изнесеното тамъ за тѣхното безчовѣчно нехайство всичко, което бихме могли да мислимъ за българскитѣ по-издигнати емигранти. Оставяйки въпроса за причини и отговорности по заболяването на Селимински за сега нерешенъ, ние можемъ да изкажемъ само очудването си отъ невѣроятното равнодушие на българскитѣ първенци къмъ печалната сждба на голѣмия патриотъ и отъ необяснимото мълчане на толкова просвѣтени другари и съграждани на Селимински върху залѣза на единъ отъ най-достоинитѣ между тѣхъ.

Нека, накрай, забележимъ и това. Не може да се опредѣли, въ каква свръзка съ внезапното душевно заболяване на Селимински трѣбва да поставимъ нѣкои негови странни хрумвания отъ октомврий 1866 г., както ги намираме изразени въ